

22. Brearley M. Foreword / M. Brearley. // The Fifth Times Book of Best Sermons. - London, New York : Cassell, 1999. – P. vii-xvii.
23. <http://www.westminster-abbey.org/worship/sermons/2008/august/matins-psalm-88>.
24. <http://www.westminster-abbey.org/worship/sermons/2008/august/matins-psalm-67>
25. <http://www.archbishopofcanterbury.org/2396>
26. <http://www.archbishopofcanterbury.org/2396>

УДК 811.111.161

Тішечкіна К.В.
(Миколаїв, Україна)

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ В УКРАЇНОМОВНИХ ТА АНГЛОМОВНИХ СЛОВНИКАХ

Стаття присвячена дослідженню сільськогосподарської термінології. Розглянуто поняття «термін» та проаналізовано лексико-семантичні особливості деяких термінів аграрної галузі за допомогою словників української та англійської мов.

Ключові слова: термін, термінологія, сільське господарство, словник.

Статья посвящена изучению сельскохозяйственной терминологии. Рассмотрено понятие «термин» и проанализированы лексико-семантические особенности некоторых терминов аграрной отрасли с помощью словарей украинского и английского языков.

Ключевые слова: термин, терминология, сельское хозяйство, словарь.

The article deals with some agriculture terminology. Concept “term” is considered. Lexical peculiarities of some agrarian terms are analysed with the use of Ukrainian and English dictionaries.

Key words: term, terminology, agriculture, dictionary.

Вивчаючи будь-яку сучасну мову, не можна не враховувати той величезний вплив, який чинить на мову професійна термінологія.

Традиційно під терміном (від лат. Terminus – межа) розуміють слово або словосполучення, що позначає поняття якої-небудь спеціальної галузі знань або діяльності. Терміни – це одиниці природної або штучної мови (слова, словосполучення, сполучення слів і букв-символів, сполучення слів і цифр-символів), що володіють у результаті особливої свідомої колективної домовленості спеціальними термінологічними значеннями, досить точно і повно відображають основні, суттєві ознаки відповідних понять [1: 9].

У працях В. П. Даниленко термінологія розглядається як «...належність мови науки, як основна, найбільш значима та інформативна частина лексичної системи мови науки» [2: 171].

Дослідниця української термінології Л. О. Симоненко подає інше формулювання і вказує, що «...сукупність спеціальних найменувань різних галузей науки, техніки та

© Тішечкіна К.В., 2011

мистецтва, які вживаються у сфері професійного спілкування та втілюють результати теоретико-пізнавальної діяльності людини, становлять термінологію» [3: 3].

Терміни, на відміну від «повсякденних» слів, всередині свого термінологічного поля зазвичай однозначні: одне і те ж слово може бути терміном різних галузей знань, але це не полісемія, а омонімія. Терміни протиставлені загальній лексиці також у тому відношенні, що вони пов'язані з певною науковою концепцією: в них відбиваються результати наукових досліджень і їх теоретичне осмислення.

В якості термінів можуть використовуватися як слова, що вживаються майже виключно в рамках даного стилю, так і спеціальні значення загальнонародних слів.

Специфіка перекладу термінів полягає в тому, що найважливішою умовою досягнення адекватності є збереження в перекладі змістовної точності вихідних одиниць, забезпечення абсолютної ідентичності понять, що виражаються термінами вихідної мови та мови перекладу. Переклад термінів вимагає знання тієї галузі, до якої належить текст, що перекладається, розуміння термінів іноземною мовою і знання термінології рідною мовою.

При перекладі термінології виникають труднощі в доборі точного перекладацького відповідника, що є необхідною умовою адекватного перекладу. Це зумовлено такими причинами: розходженнями в структурі термінів англійської та української мови; багатозначністю і варіантністю відповідностей в перекладі, матеріальним проявом чого є полісемія (наявність у терміна більш ніж одного значення), омонімія (семантичне відношення внутрішньо не пов'язаних значень, виражається подібними лексемами і розрізняється в тексті завдяки контексту), синонімія (збіг за основним значенням слів, морфем, конструкцій, фразеологічних одиниць), гіпонімія (більш широке значення, що виражає загальне, родово поняття, назву класу предметів (властивостей, ознак)), антонімія (бінарний принцип опису фактів і явищ дійсності, що виявляється в ствердженні наявності або відсутності тієї чи іншої ознаки, в протиставленні якісних показників); а також наявність безеквівалентної лексики.

Мета нашої роботи – проаналізувати лексико-семантичні особливості деяких термінів сільськогосподарської галузі в українській та англійській мовах.

Джерелами дослідження послужили дані 5 словників української, англійської та російської мов.

Серед досліджуваних лексем є терміни, які в різних словниках трактуються неоднаково, або мають декілька значень і декілька варіантів перекладу:

аграрій (СУМ 1, 17) – землевласник;

agrarian; landowner (Ling.);

landowner (DCO) – *n, adj* someone who owns land, often a lot of land;

agrarian (APCXC, 27) – 1) аграрій, великий землевласник; 2) прибічник аграрної реформи; 3) член аграрної партії.

аграрний (СУМ 1, 17) – земельний;

agrarian (Ling.; COD, 3);

agrarian (DCO) – 1) *adj* related to the land, especially farms, and its ownership; 2) describes a place or country that makes its money from farming rather than industry (Definition of agrarian adjective from the Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus © Cambridge University Press);

agrarian (MED, 28) – *adj* relating to or involving farming or farmers;

агрохімія (СУМ 1, 18) – наука про живлення рослин, застосування добрив і хімічних заходів захисту рослин з метою одержання високих сталих урожаїв;
agrochemistry, agricultural chemistry (Ling.);

Agrochemical (DCO) – a chemical that is used in farming to help grow crops or kill insects;
agrochemica (MED, 29) – chemical used in farming, for example *a fertilizer*.

Як бачимо, терміни «аграрій» та «аграрний» при перекладі набувають декількох значень, а «агрохімія» в англійському варіанті має більш вузьке значення ніж в українському. Якщо в українській мові вона трактується як наука про живлення рослин і застосування добрив та хімічних заходів, то англійськими словниками – лише як хімічна речовина, що використовується в сільському господарстві.

У досліджуваних словниках було зафіксовано терміни з одним значенням:

агромеліорація (СУМ 1, 18) – система заходів, що застосовуються на зрошуваних і осушуваних землях, гірських схилах, пісках, ярах та ін. Угіддях з метою їх сільськогосподарського використання;

soil-conservation (Ling.);

агротехнічний (СУМ 1, 18) – стос. до агротехніки;

agrotechnical (Ling.);

агрохімічний (СУМ 1, 18) – стос. до агрохімії;

agrochemical (CORD, 3).

Проте не всі терміни мають однозначний переклад. Нами було розглянуто українські сільськогосподарські терміни, що мають декілька англійських варіантів:

агроном (СУМ 1, 18) – фахівець з агрономії;

agriculturist, agronomist (Ling., CORD, 3);

agronomist (DCO) – a scientist who works in agronomy (= the science of farming);

agronomist (MED, 29) – *n* scientist who studies agronomy;

agronomist (APCXC, 29) – агроном;

агрономічний (СУМ 1, 18) – стос. до агрономії;

agronomic(al), agricultural (Ling.);

agronomic(al) (APCXC, 29) – агротехнічний, агрономічний;

agricultural (DCO) – used for farming or relating to farming;

агрономія (СУМ 1, 18) – наука про хліборобство; наукові основи сільськогосподарського виробництва;

agriculture, agronomy, agronomics (Ling., CORD, 3), agricultural science (CORD, 3)

agriculture (DCO) – farming;

agronomy (DCO) – the science of farming, including the study of soil, plants, and animals, and ways to improve the production of food on farms;

agronomy (APCXC, 29) – агрономія.

агротехнік (СУМ 1, 18) – фахівець з агротехніки;

agricultural technician, agro-technician (Ling.), agricultural technician (CORD, 3);

агротехніка (СУМ 1, 18) – система заходів для вирощування сільськогосподарських культур;

agricultural engineering; cultivation (cultural) practice; cultural and cropping methods (Ling.), agricultural technology (CORD, 3).

Вибір найкращого варіанту перекладу залежить, на нашу думку, від контексту, а також синонімія термінів використовується з метою уникнення повторів.

Серед досліджуваних термінів деякі з них та похідні від них були представлені лише в українському варіанті:

аграрник (СУМ 1, 17) – фахівець з аграрного питання;

агрогрунтознавство (СУМ 1, 18) – наука, що вивчає процеси. Які відбуваються в ґрунті при застосуванні агротехнічних заходів, і вплив їх на культурні рослини;

агрокомплекс (СУМ 1, 18) – сукупність агрономічних заходів, спрямованих на забезпечення найвищої урожайності сільськогосподарських культур;

агромеліоративний (СУМ 1, 18) – стос. до агро меліорації;

агрометеорологічний (СУМ 1, 18) – стос. до агрометеорології;

агрометеорологія (СУМ 1, 18) – наука, що вивчає вплив погоди на розвиток, урожайність сільськогосподарських рослин;

агрономка (СУМ 1, 18) – жін. до агронома.

Оскільки вищезазначені терміни є частиною загальнолітературної мови, до них можна застосувати такі загальноприйняті способи перекладу як підбір лексичного еквіваленту, калькування, транскрипція, транслітерація, описовий переклад, дослівний переклад, а також переклад за допомогою використання родового відмінка, і переклад з використанням різних прийменників.

Український термін «агромінімум» є однокомпонентним, на відміну від англійського варіанту, але зберігає лексичне значення:

агромінімум (СУМ 1, 18) – мінімум агрономічних засобів, знань і т. ін., необхідних для роботи в сільському господарстві;

minimum of agricultural measures and knowledge (Ling.).

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що під час перекладу сільськогосподарської термінології слід користуватися декількома словниками і враховувати контекст. Оскільки науковий прогрес не стоїть на місці і створення нових термінологічних словників не встигає за цим процесом, то розглянута нами тема є актуальною і потребує подальшого дослідження.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

АРСХС – Англо-русский сельскохозяйственный словарь / Под ред. В. Г. Козловского, Н. Г. Ракипова. – М: Рус. яз., 1983. – 880 с.

СУМ – Словник української мови : [в 11 т.]. – К.: Наукова думка., 1970. – Т. I. – 800 с.

CORD – Concise Oxford Russian Dictionary. – Oxford University Press, 1998. – 1007 p.

DCO – <http://dictionary.cambridge.org/>

Ling. – <http://www.lingvo.ua/ru>

MED – Macmillan English Dictionary : for advanced learners. – Oxford, 2006. – 1692 p.

ЛІТЕРАТУРА

1. Нелюбин Л. Л. Учебник военного перевода / Л. Л. Нелюбин, А. А. Дормидонтов. – М.: Воениздат., 1981. – 218 с.

2. Даниленко В. П. Русская терминология: Опыт лингвистического описания / В. П. Даниленко. – М., 1977. – 245 с.
3. Симоненко Л. Українська наукова термінологія: стан та перспективи розвитку / Людмила Симоненко // Українська термінологія і сучасність: збірник наукових праць. – К.: КНЕУ, 2001. – Вип. IV. – С. 3–8.
4. Панько Т. І. Українське термінознавство: [підручник] / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк. – Львів: Світ, 1994. – 216 с.
5. Суперанская А. В. Терминология и номенклатура / А. В. Суперанская // Проблематика определенных терминов в словарях разных типов. – Л.: Наука, 1976. – С. 73–78.

УДК 821.161.1-1.09(043)

Людька В.Н.
(Полтава, Украина)

ТЕМАТИЧЕСКАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ РОМАНА А.С. ПУШКИНА «ЕВГЕНИЙ ОНЕГИН»

У даній статті показано взаємодію романтизму і реалізму в тематичній організації роману у віршах «Євгеній Онегін» О.С. Пушкіна. Вирішені такі завдання, як виявлення кола тем в романі «Євгеній Онегін», визначення їх генезису, специфіки художньої організації, взаємодії, динаміки, а також форм втілення.

Ключові слова: тематична організація, стиль, романтизм, реалізм.

В данной статье показано взаимодействие романтизма и реализма в тематической организации романа в стихах «Евгений Онегин» А.С. Пушкина. Решены такие задачи, как выявление круга тем в романе «Евгений Онегин», определение их генезиса, специфика художественной организации, взаимодействия, динамики, а также форм воплощения.

Ключевые слова: тематическая организация, стиль, романтизм, реализм.

This article shows the interaction of romanticism and realism in the thematic organization of the novel in verse «Eugene Onegin» by Alexander Pushkin. Such problems as the identification of themes in the novel «Eugene Onegin», the definition of their origin, the specifics of the organization, interactions, dynamics, and the forms of embodiment are solved.

Key words: thematic organization, style, romanticism, realism.

Тематика и мотивная организация произведения являются важнейшей составляющей стиля писателя. Об этом писали в своих работах В. М. Жирмунский, П. Н. Сакулин, А. Н. Соколов и другие исследователи. Интерес писателя к определенному кругу явлений, особенности их художественного раскрытия в тематическом и мотивном построении, безусловно, характеризуют индивидуальный стиль автора. В этой связи в данном исследовании будут решены такие задачи, как выявление круга тем в романе «Евгений

© Людька В.Н., 2011